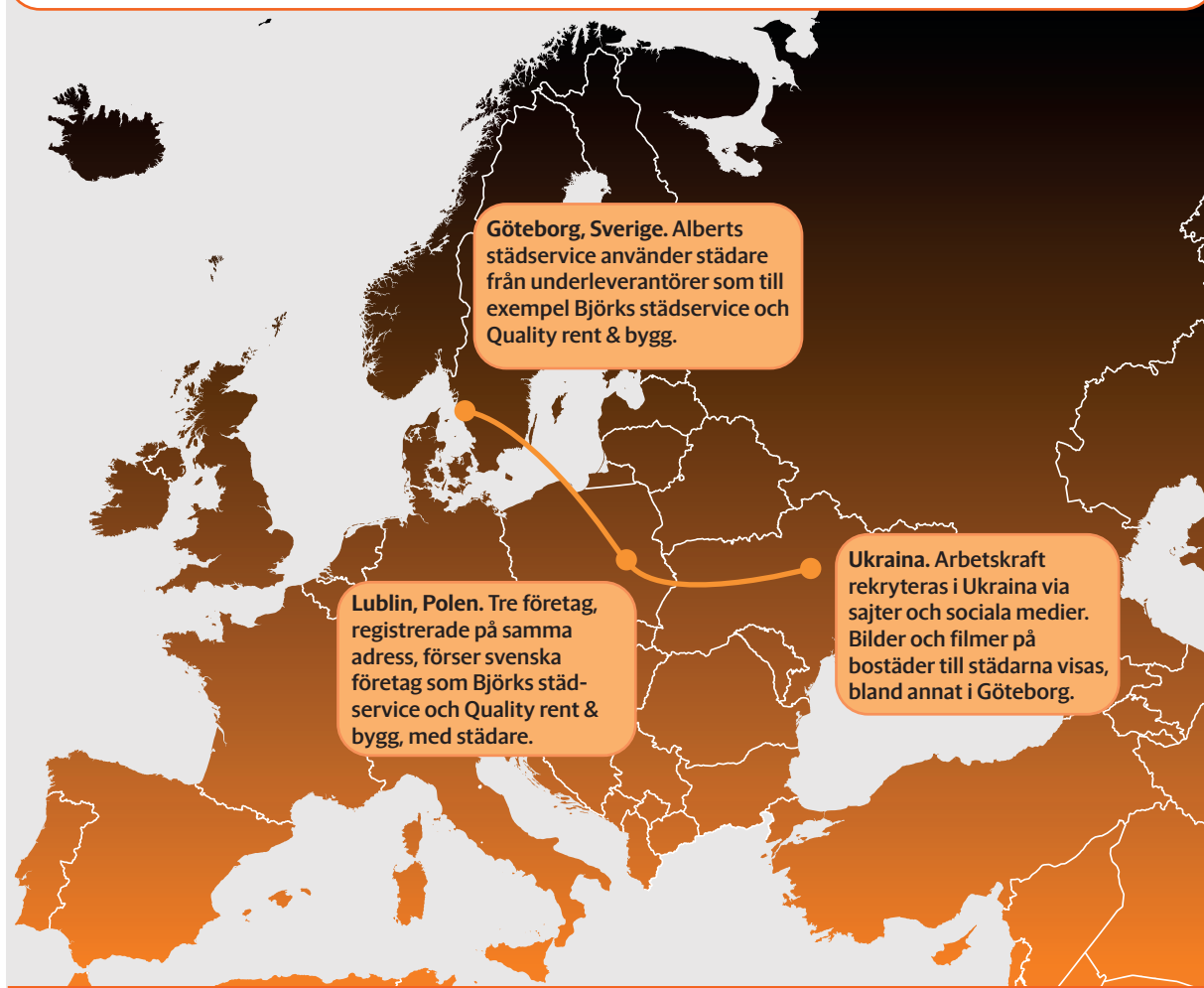

Nyheter

GP granskar: De utsatta arbetarna

Vägen från Ukraina till Göteborg

På ukrainska rekryteringssajter annonseras efter städare. Lönen de får ut är 70 kronor per timma, mindre än hälften av svenska kollektivavtal. Bilderna är tagna i fastigheter som ägs eller kontrolleras av Alberts städservice. Men städarna är anställda av underleverantörer i Polen.

Göteborg, Sverige. Alberts städservice använder städare från underleverantörer som till exempel Björks städservice och Quality rent & bygg.

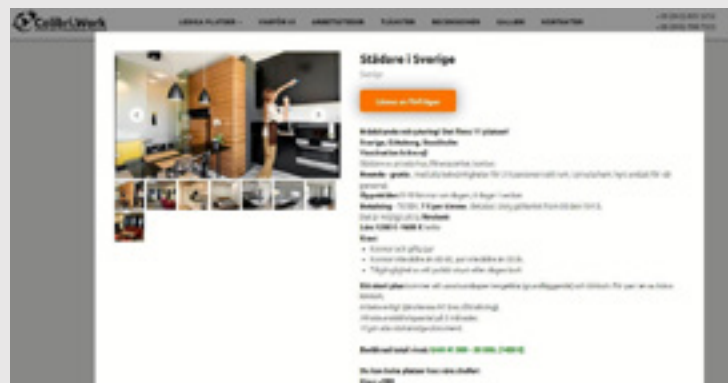
Lublin, Polen. Tre företag, registrerade på samma adress, försöker svenska företag som Björks städservice och Quality rent & bygg, med städare.

Ukraina. Arbetskraft rekryteras i Ukraina via sajter och sociala medier. Bilder och filmer på bostäder till städarna visas, bland annat i Göteborg.

Bland annat i den här fastigheten har det bott städpersonal från Ukraina.

BILD: ANDERS YLANDER

I ukrainska rekryteringsannonser från Colibri work är uppgifterna om städjobben i Sverige tydliga. Exempel på bostäder i Göteborg finns också på sajten, som bilden i mitten med ett av rummen på Kontrabasgatan i Västra Frölunda. BILD: SKÅRMDUMP

KARTA:
MOSTPHOTOS
GRAFIK: GP

Fakta: Alberts städservice

Ägs av Victor Albertsson. Ett av Göteborgs största företag inom hemstädning. Enligt den senaste årsredovisningen hade företaget en nettoomsättning på 92 miljoner kronor. Alberts städservice har vuxit kraftigt till följd av låga timpriser till kunderna, möjliggjorda genom låga löner till städarna och skattesubventioner via rutavdraget.

Fakta: Rutavdrag

En privatperson kan få 75 000 kronor per år i skattereduktion, så kallat rutavdrag. Det är halva arbetskostnaden för hemstädningen som ger rutavdraget. Beloppet dras av från fakturan av städföretaget, som sedan får pengarna utbetalt från Skatteverket. I fjol betalades sju miljarder kronor ut i rutavdrag till städföretag.

De senaste åren har Alberts städservice använt sig av städare från ett tiotal svenska underleverantörer.

Några olika modeller har använts, exempelvis har städare ålagts att registrera sig som egenföretagare i hemlandet, och skicka fakturor till Alberts underleverantör.

Den till helt nyligen dominerande underleverantören inom hemstädning är Björks städservice.

Till hans företag kom städarna bland annat från rekryteringsfirman i Kiev. På vägen till Göteborg passerade de någon av firmorna i polska Lublin eller Warszawa där de på papperet blev anställda.

De som städade i Alberts namn är alltså anställda av en underleverantör till underleverantören.

Larysa och de ukrainska städare hon bodde med har inte varit folkbokförda i Sverige eller haft arbetstillstånd. De har fått 70 kronor i timmen. Det är knappt hälften av den lägsta lönen de skulle haft om de omfattats av kollektivavtal.

Att betala mindre än hälften av lägsta kollektivavtalslön är uppenbart orimligt. Det slog Högsta domstolen fast i februari när en bangladeshisk restaurangägare

” Jag förmodar att det handlar om pengar. Vi är billiga. Och många av oss arbetar som hästar, många timmar i veckan. Jag gör det, för jag behöver pengarna.

Anonym städare

fälldes för människoexploatering. ”Uppenbart orimliga villkor” är ett av rekvisiten för brottet. Dessutom krävs att den arbetande är utsatt för olaga tvång, blivit vilseledd, är i en beroendeställning eller befinner sig i en svår situation.

Bland de ukrainska städarna i Göteborg förekommer löner ännu lägre än 70 kronor.

– Jag känner ett par som arbetade för 55 kronor i timmen. Det var genom en annan underleverantör än den jag arbetar

åt. Men det var för Alberts, säger en annan ukrainsk städerska.

Hon har i flera år arbetat i Göteborg, helt utanför systemet, via Alberts underleverantör Björks städservice.

Kvinnan tvekade länge innan hon gick med på att träffa GP, och gjorde det först sedan hon blivit garanterad anonymitet och efter att GP förklarade att vi fått tillgång till listor över Björks personal och arbetscheman för städarna.

Vi träffas på ett kafé i Göteborgstrakten, tillsammans med en tolk.

– Jag tror att vi är ungefär 40 städare som jobbar för Björks, hos Alberts. Vad jag vet så kommer vi alla från Ukraina.

En lista över Björks personal som GP fått tillgång till innehåller namn på 32 städare. Till synes lätt förskräckt ögnar hon igenom listan, pekar på några av namnen och säger att de åkt hem till Ukraina. Vid ett annat namn säger kvinnan: ”Hon blev deporterad”.

Det sistnämnda betyder att kollegan blivit tagen av gränspolis och hemskickad.

– Mer än 15 av mina kollegor har blivit deporterade sedan förra året. Men det har kommit nya som ersatt dem, säger hon.

Risken att själv bli tagen av polisen och

hemskickad var det som fram tills kriget bröt ut i hemlandet gjorde att hon ständigt kände sig stressad. För tillfället kan hon inte skickas hem. När vi träffas är hon övertygad om att hon skulle bli av med jobbet och angiven till polisen om det kom till arbetsgivarens kännedom att hon pratade med en journalist.

– Jag är under press, hela tiden. Så är det för alla mina kollegor också. Och nu kriget ...

Hon berättar att hon kom till Göteborg via ett bemanningsföretag som hon fick kontakt med på chatttjänsten Viber. Hennes lön, 70 kronor i timmen, har betalats till ett konto i Polen. Hon betalar inget för boendet som Björks tillhandahållit: ett rum som hon delat med flera andra kvinnor från Ukraina, också de städare hos Alberts via underleverantören Björks.

Hur fungerar det när du är sjuk?

– Det är jag sällan. Men i så fall anmäler jag att jag inte kan jobba. Lön? Nej, det får jag ju inte då. Men jag fick heller inga pengar när jag jobbade i Ukraina och blev sjuk.

Hon är väl medveten om att 70 kronor i timmen är långt under vad som är godtagbar lön i Sverige, men: